

Podporné opatrenia

Zahraničné inšpirácie, dostupné údaje,
rola učiteliek a učiteľov a systémové predpoklady

Alexandra Ostertágová, CVA

Spolufinancovaný
Európskou úniou

impact lab

Spolufinancované Európskou úniou v rámci projektu č. 101091634 – Impact Acceleration of Slovak CSOs. Vyjadrené názory a stanoviská sú názormi a stanoviskami autora/-ov a nemusia nevyhnutne odrážať názory Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani Európska výkonná agentúra pre vzdelávanie a kultúru za ne nezodpovedá.

Obsah prezentácie

1. Všeobecné východiská reformy podporných opatrení
2. Stupňovanie podpory v iných krajinách a úloha učiteliek a učiteľov
3. Pripravenosť škôl na reformu
  - Pripravenosť učiteliek a učiteľov
  - Systémové predpoklady zavedenia reformy

Prečo je reforma podporných opatrení potrebná?

- Dodatočná podpora vo vzdelávaní sa vzťahuje len na úzky okruh detí a žiakov a žiačok, ktorým sa oficiálne priznajú ŠVVP. Za ŠVVP sa považovalo len zdravotné znevýhodnenie, nadanie alebo sociálne znevýhodnené prostredie
- V systéme chýbajú opatrenia, ktoré by dokázali potrebnú podporu zabezpečiť
  - úplne chýbajúce nástroje podpory (napríklad podpora pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka)
  - nástroje, ktoré v systéme existujú, no z rozličných dôvodov sa nerealizujú (najmä nedostatočná pripravenosť učiteliek a učiteľov vyučovať v rozmanitom prostredí a nedostatočné finančné zdroje na zabezpečenie odborného a podporného personálu v školách)

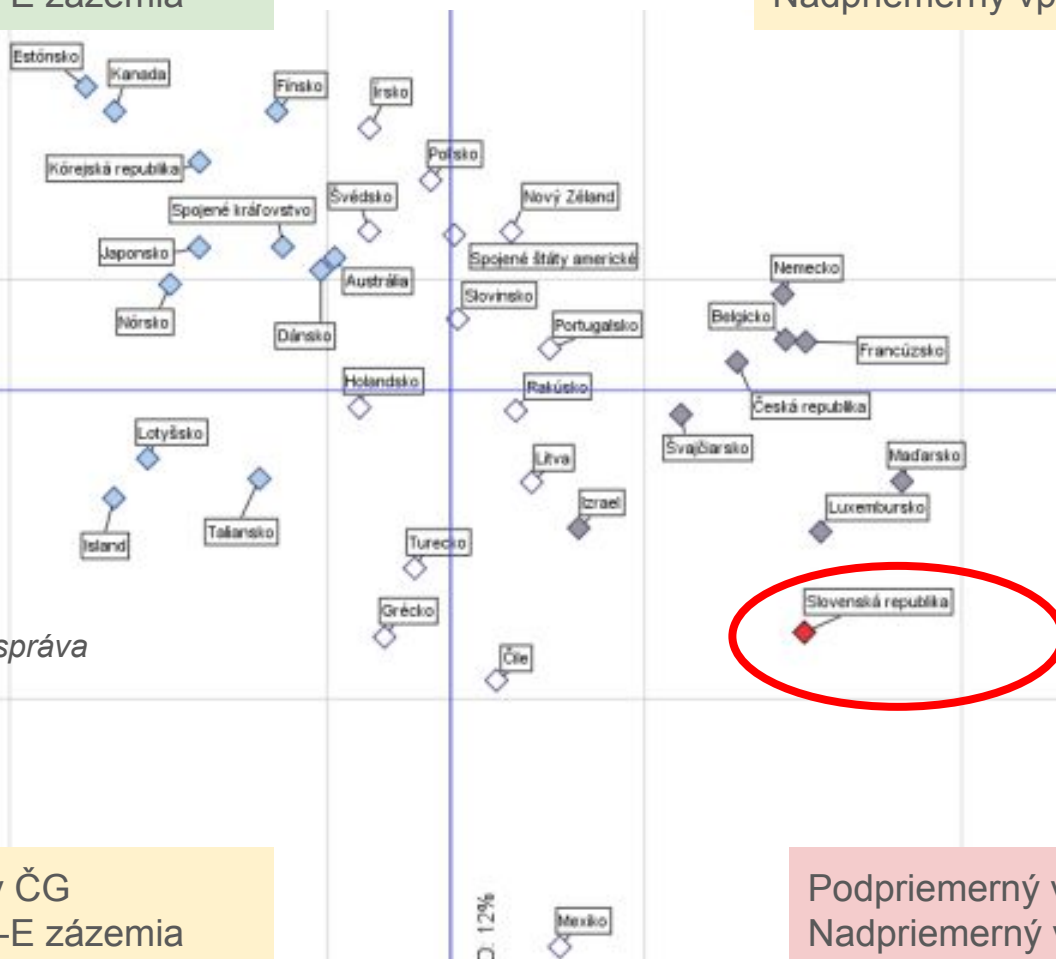
Prečo je reforma podporných opatrení potrebná?

- Žiaci a žiačky so znevýhodnením dosahujú horšie vzdelávacie výsledky než žiaci bez znevýhodnenia
- Vo všeobecnosti dosahujú mladí ľudia na Slovensku dlhodobo podpriemerné skóre v medzinárodných testovaniach

Nadpriemerný výkon v ČG
Podpriemerný vplyv S-E zázemia

Nadpriemerný výkon v ČG
Nadpriemerný vplyv S-E zázemia

Priemer OECD: 487 bodov

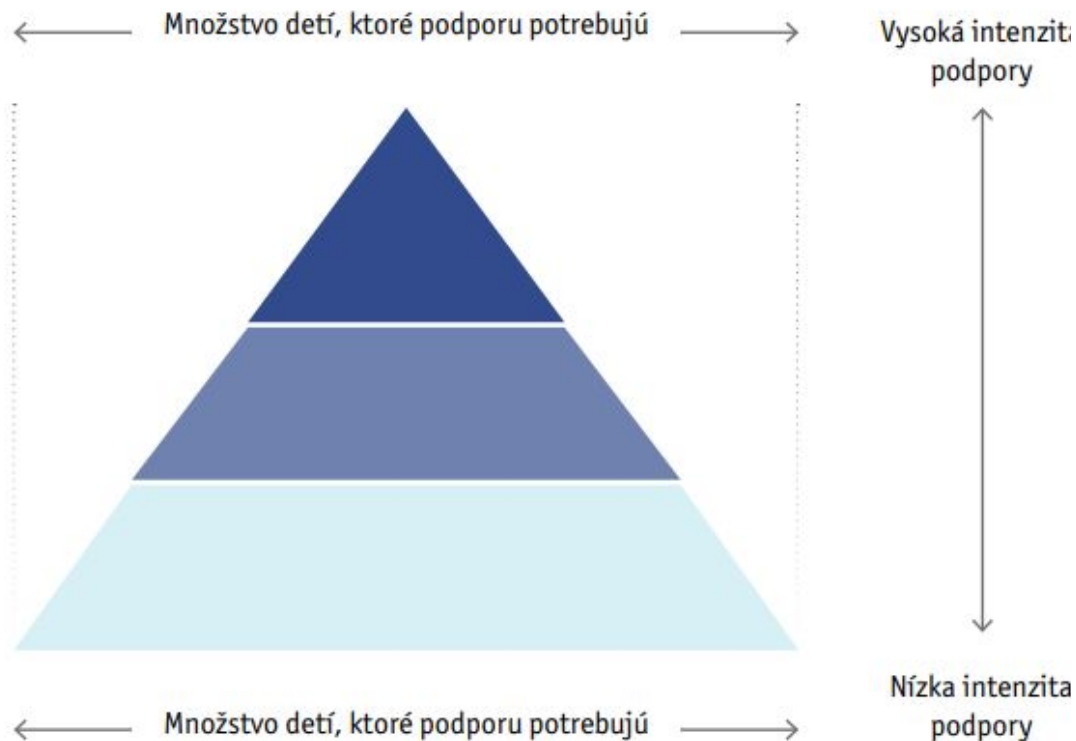

Zdroj: NÚCEM: Národná správa
PISA 2018

Podpriemerný výkon v ČG
Podpriemerný vplyv S-E zázemia

Podpriemerný výkon v ČG
Nadpriemerný vplyv S-E zázemia

Riešenie: Kontinuum podpory

Zdroj: Ostertágová, A.: Východiská pre nový model podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní: Porovnanie modelov podpory v piatich krajinách, NIVAM

Kontinuum podpory na Slovensku a v iných krajinách

Slovensko	Česká republika	Portugalsko	Fínsko	Írsko
<ul style="list-style-type: none"> • Univerzálne • Selektívne • Špecifické	<ul style="list-style-type: none"> • 1. - 5. stupeň podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Univerzálne • Selektívne • Dodatočné	<ul style="list-style-type: none"> • Doučovanie a parciálne vzdelávanie v špeciálnom prúde • Posilnená podpora • Špeciálna podpora	<ul style="list-style-type: none"> • Podpora na úrovni triedy • Podpora na úrovni školy • Podpora na úrovni školy plus

Univerzálne opatrenia na Slovensku a v iných krajinách

Slovensko	Portugalsko	Fínsko	Írsko
<ul style="list-style-type: none"> • prevencia na podporu fyzického zdravia, duševného zdravia a prevencia výskytu rizikového správania • krízová intervencia	<ul style="list-style-type: none"> • diferenciácia spôsobov, akým sa sprostredkúva obsah vzdelávania, • prispôsobenie kurikula, • obohatenie kurikula, • rozvoj prosociálneho správania, • intervencia v malých skupinách so zameraním na vzdelávacie výsledky alebo na správanie	<ul style="list-style-type: none"> • doučovanie • parciálne vzdelávanie v špeciálnom prúde	<ul style="list-style-type: none"> • konkrétne stratégie riadenia triedy, • využívanie individualizovaných metód výučby a/alebo sprostredkovania vzdelávacieho obsahu • spôsoby, akými sa budú zohľadňovať individuálne potreby žiaka v rámci intervencií s celou triedou (napr. "čas v kruhu", aktivity v malých skupinách).

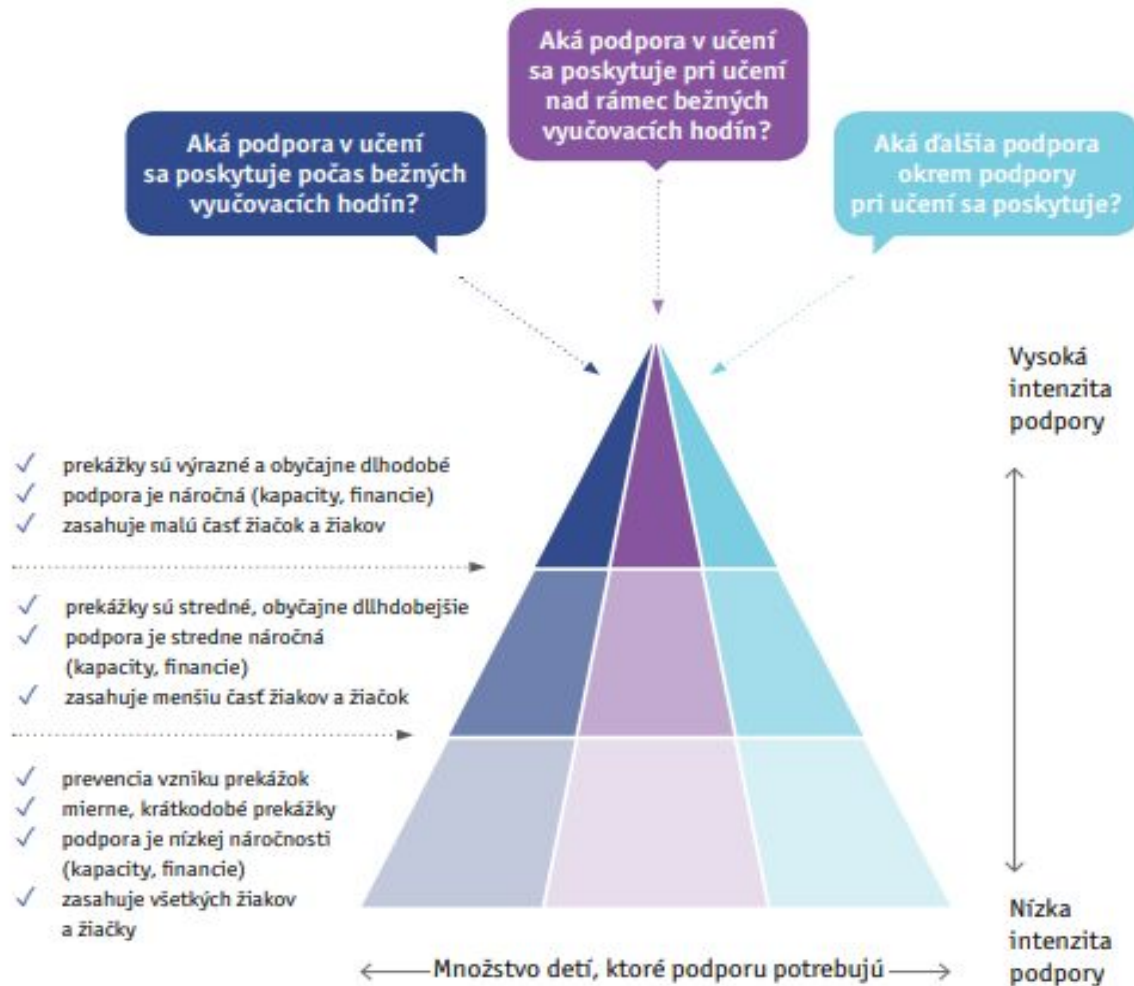

Cielená podpora na Slovensku a v iných krajinách

Slovensko	Portugalsko	Fínsko	Írsko
<ul style="list-style-type: none"> • úprava cieľov, metód, foriem a prístupov • činnosti na rozvoj schopností, vnímania, zručností, emocionality a sebaobsluhy • kurz vyučovacieho jazyka • doučovanie alebo cielené učenie • podpora sociálneho zaradenia • predchádzanie PUŠD • zdravotná starostlivosť • úprava priestorov školy • úprava stravovania	<ul style="list-style-type: none"> • diferenciácia kurikulárnych ciest • nesignifikantné úpravy kurikula • psycho-pedagogická podpora • špecifické stratégie na podporu učenia • doučovanie	<ul style="list-style-type: none"> • žiak, ktorý potrebuje pravidelnú podporu pri učení sa a v školskej dochádzke, má nárok na posilnenú podporu v súlade s individuálnym učebným plánom	<ul style="list-style-type: none"> • opis silných stránok a ťažkostí žiaka v oblasti vzdelávania, správania a v sociálnej oblasti • ciele, ktoré sa majú dosiahnuť v danom časovom rámci • činnosti na zabezpečenie podpory pri dosahovaní cieľov • špecifické individuálne programy • potrebné materiály či vybavenie • úprava rozvrhu

Špecifická podpora na Slovensku a v iných krajinách

Slovensko	Portugalsko	Fínsko	Írsko
<ul style="list-style-type: none"> • úprava obsahu a hodnotenia • podpora šk. spôsobilosti • skvalitnenie podm. pre žiakov zo SZP • absolvovanie predmetu vo vyššom ročníku • osobitné formy komunikácie • špec. kariérové poradenstvo • PA • podpora pri samoobslužných úkonoch • špec. vzdel. materiály a kompenzačné pomôcky	<ul style="list-style-type: none"> • ukončenie ročníka v jednotlivých predmetoch samostatne • signifikantné úpravy kurikula • individuálny plán postupu • rozvoj štruktúrovaných metód a stratégií vyučovania • rozvoj kompetencií v oblasti osobnej a sociálnej autonómie.	<ul style="list-style-type: none"> • vzdelávanie v špeciálnom prúde • ďalšia podpora podľa zákona. • realizácia buď prostredníctvom odlišných inštrukcií, alebo v špec. triede alebo v inom zariadení; na vymedzenú časť vzdelávacieho času alebo na celú dobu	<ul style="list-style-type: none"> • individuálny vzdelávací plán • opis potrieb a zručností žiaka • špecifikácia intervencií, programov, metód, vebavenia, materiálov, personálnej podpory (PA) • ciele a spôsob ich vyhodnocovania

Zdroj: Ostertágová, A.: *Východiská pre nový model podporných opatrení vo výchove a vzdelávaní: Porovnanie modelov podpory v piatich krajinách*, NIVAM

Úloha učiteliek a učiteľov – Írsko

Triedny učiteľ kontaktuje zákonných zástupcov žiaka a oboznámi ich s rozhodnutím o začatí **podpory na úrovni triedy**. Na základe dobrej praxe možno odporučiť, aby triedny učiteľ vystupoval počas celého procesu riešenia vzniknutých ťažkostí ako koordinátor a pravidelne pritom konzultoval so žiakom a jeho zákonnými zástupcami. Triedny učiteľ sa tiež môže obrátiť so žiadosťou o konzultáciu na podporných učiteľov v škole. O priebehu poskytovania podpory pravidelne informuje riaditeľa školy. Relevantné informácie by mal učiteľ zaznamenávať pre prípad, že vzniknuté ťažkosti bude potrebné riešiť na úrovni školy.

Triedny učiteľ konzultuje začiatok poskytovania **podpory na úrovni školy** s podporným učiteľom, riaditeľom školy a zákonnými zástupcami žiaka. Zapája sa do celého procesu riešenia vzniknutých ťažkostí a naďalej zodpovedá za prácu so žiakom v triede a na úrovni triedy mu poskytuje podporu vsúlade s podporným plánom na úrovni školy.

Triedny učiteľ sa zapája do hodnotenia a plánovania **podpory nad úroveň školy** a naďalej zodpovedá za prácu so žiakom vrámci triedy a za poskytovanie/zabezpečovanie podpory na úrovni triedy.

Úloha učiteliek a učiteľov – Portugalsko

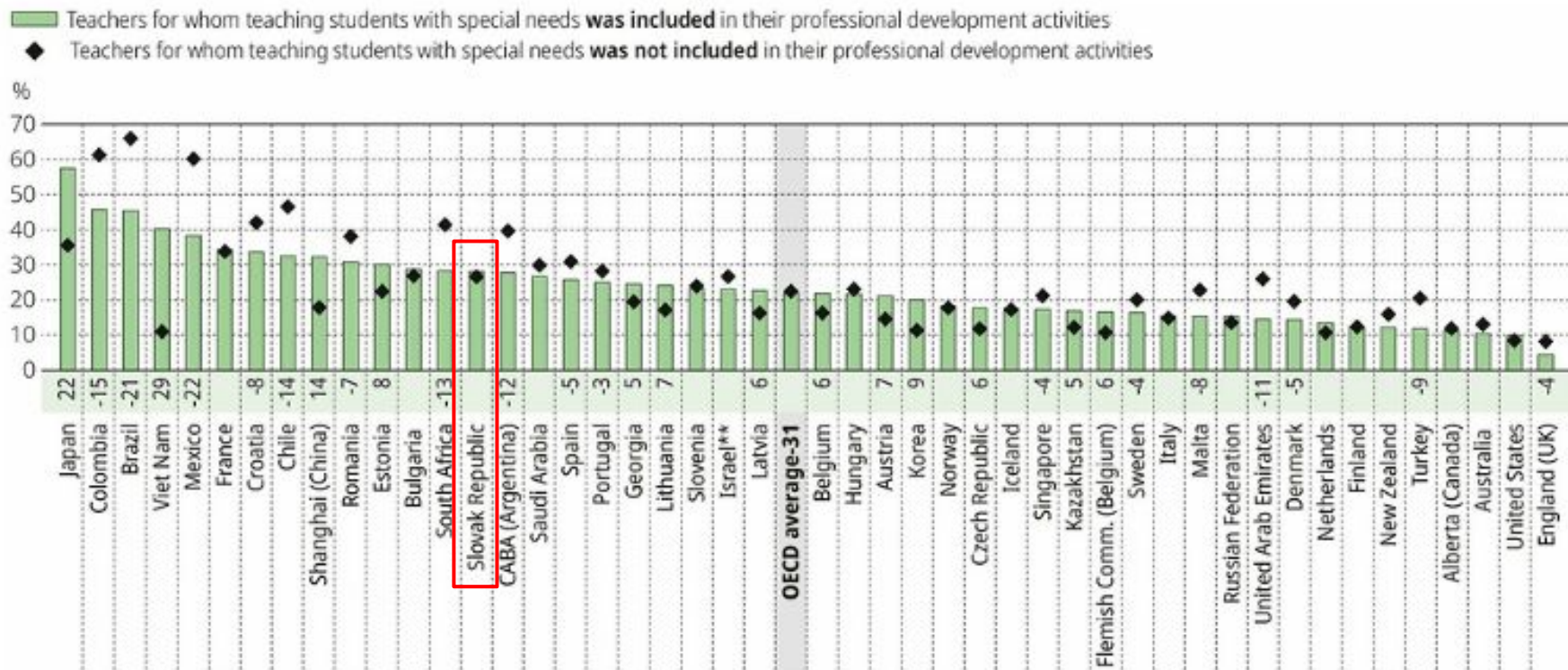
Stáli členovia multidisciplinárneho tímu sú: a) jeden z učiteľov, ktorý zároveň pomáha riaditeľovi školy, b) špeciálny pedagóg, c) traja členovia pedagogickej rady, ktorí sú koordinátormi pedagogickej činnosti na rôznych úrovniach, d) psychológ.

Nestáli členovia multidisciplinárneho tímu sú vždy priradení ku konkrétnemu žiakovi: **triedny učiteľ daného žiaka, ďalší učelia žiaka**, odborníci a ďalší personál zo zdrojového centra pre inklúziu a ďalší odborníci a podporný personál, ktorí pracujú so žiakom.

Zodpovednosťou multidisciplinárneho tímu je: a) zvyšovať povedomie komunity školy o inkluzívnom vzdelávaní, b) navrhovať podporné opatrenia, ktoré sa majú uplatniť, c) sledovať a monitorovať uplatňovanie podporných opatrení vo vzdelávaní, d) **poskytovať učiteľom poradenstvo o uplatňovaní inkluzívnych pedagogických postupov**, e) pripravovať technicko-pedagogickú správu, prípadne individuálne vzdelávacie plány a individuálne plány prechodu, f) udržiavať spoluprácu s centrom na podporu učenia.

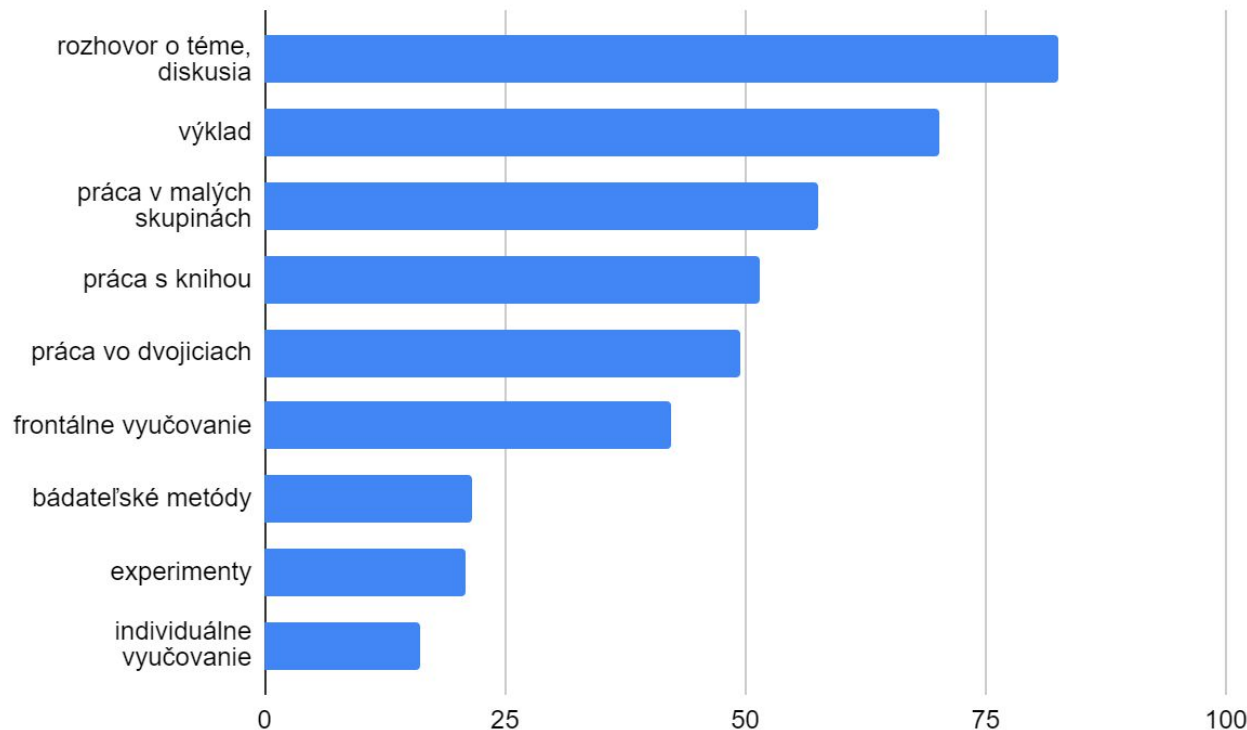
Pokiaľ sú členmi multidisciplinárneho tímu učelia, prácu súvisiacu s prípravou vzdelávacích podporných opatrení a technicko-pedagogických správ a individuálnych vzdelávacích programov vykonávajú v rámci hodín pracovného úväzku, ktoré sú určené na nepriamu pedagogickú činnosť

Sú učiteľky a učitelia pripravení na reformu?

Zdroj: OECD: TALIS 2018 Results (Volume I)

Sú učiteľky a učitelia pripravení na reformu?

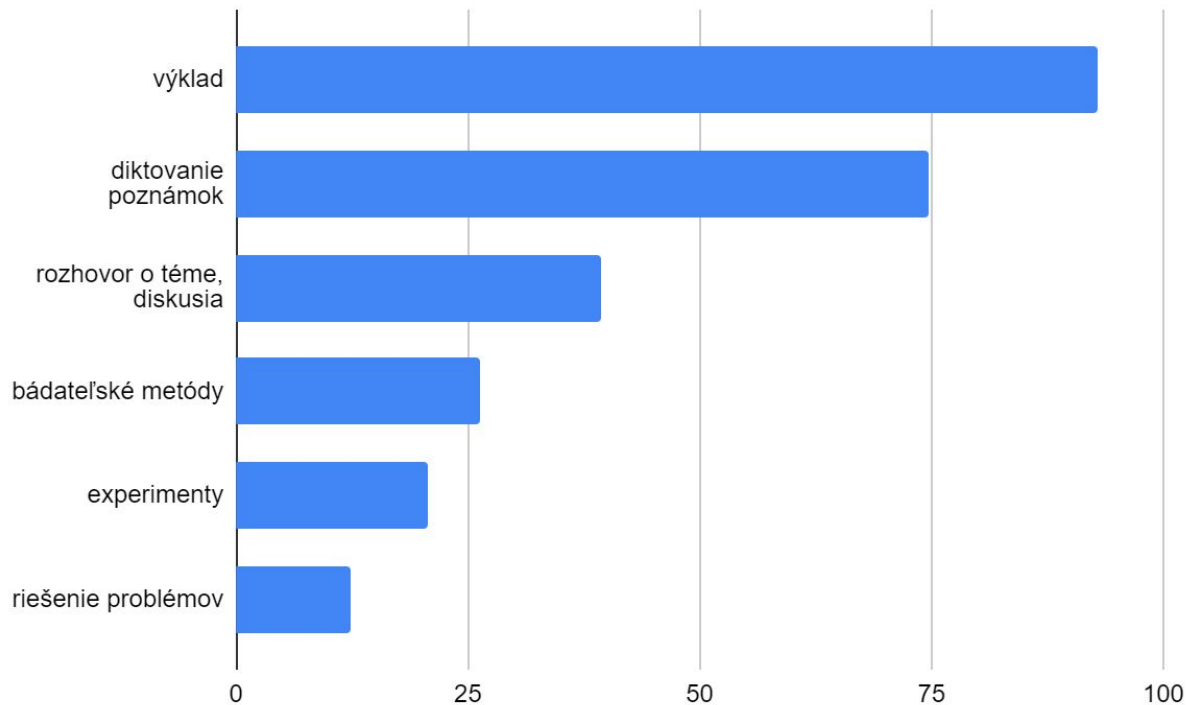
Ktoré metódy, formy a stratégie uplatňujete najčastejšie vo vyučovaní?
(vyberte najviac 6)

učiteľky a učitelia ZŠ, 2018

Zdroj: Fridrichová, P.: *Metódy a formy výučby v MŠ, ZŠ a SŠ vrátane špeciálnych.*

<https://analyza.todarozum.sk>

Sú učiteľky a učitelia pripravení na reformu?

Akými spôsobmi sa najčastejšie vyučuje v Tvojej škole?

stredoškóľáci a stredoškóľáčky; 2018

Zdroj: Fridrichová, P.: Metódy a formy výučby v MŠ, ZŠ a SŠ vrátane špeciálnych.

<https://analyza.todarozum.sk>

Potreby učiteliek a učiteľov – príklad zo začleňovania detí z Ukrajiny

- Kvalitatívna sonda v 9 ZŠ v BA s vysokým zastúpením detí z UA
  - Kvalitatívny rozhovor s riaditeľom*kou
  - Kvalitatívny rozhovor s dvoma triednymi učiteľmi*kami
  - Fokusová skupina s ŠPT
- CVA, CPP BA III, Inklucentrum

Potreby učiteliek a učiteľov – príklad zo začleňovania detí z Ukrajiny

Potreby v oblasti personálneho zabezpečenia

- Podpora pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka (posilnenie výučby slovenčiny)
- Podpora pri prekonávaní jazykovej bariéry (tlmočenie, príprava dvojazyčných materiálov)
- Podpora pri učení sa (PA, príprava na vyučovanie, doučovanie)
- Psychologická podpora, identifikácia ŠVVP

Potreby v oblasti materiálneho zabezpečenia

- Učebné materiály na predmet slovenčina ako cudzí jazyk
- Učebné materiály na ostatné predmety (dvojazyčné u. m., jazykovo zjednodušené materiály)
- Informácie o ukrajinskom kurikule

Potreby v oblasti vzdelávania a profesijnej podpory

- Témy - výučba vo viacjazyčnom prostredí, porovnanie UA a SVK kurikula, metodické postupy, motivácia, psychosociálna podpora
- Spôsob vzdelávania a poskytovania profes. podpory - osobné školenie, realizácia v škole, metodické materiály, mentoring, priame poradenstvo, ukážky postupov a orientácia na prax výučby

Systemové predpoklady reformy

Úroveň štátu

- Dostatok PZ a OZ
  - Aspoň jedného psychológa alebo psychologičku zamestnávala v školskom roku 2022/23 iba každá piata základná a stredná škola.
  - Napríklad priemerne veľká bežná základná škola (233 žiakov) bude mať podľa nového modelu nárok na 0,5 úväzku odborného zamestnanca (0,25 % úväzku za prvý stupeň a 0,25% úväzku za druhý stupeň).
  - Veľkosť úväzku sa zvýši len v prípade, ak podiel žiakov školy so špeciálnymi potrebami presiahne 20 %, to spĺňa len 24 % ZŠ.
- Dostupné a kvalitné vzdelávanie pre PZ a OZ
- Dostatok finančných prostriedkov
- Kvalitné metodické materiály, poradenstvo a podpora

Úroveň školy

- **Nastavenie procesov spolupráce pri podpore detí**

Ďakujem za pozornosť!

www.vzdelavacieanalyzy.sk

alexandra.ostertagova@vzdelavacieanalyzy.sk